

кінофільму або відеофільму завжди є можливість протягом 8-10 хв наочно показати складну структуру органів та систем або окремі етапи практичних навичок, декілька разів їх повторити при необхідності. Заняття із застосуванням відео-кінофільму, на наш погляд, є сучасно новим типом лекції або практичного заняття. Кіно в цих умовах суттєво змінює ритм заняття, вносячи в його загальноприйняту структуру швидкість, емоційність, «забарвлення», що покращує засвоєння навчального матеріалу. Застосування кіно значно підвищує інтерес до теми, що вивчається, викликає в них почуття задоволення, яке сприяє більш міцному запам'ятовуванню поданого матеріалу. Слід сказати, що навчальні фільми не є єдиними, універсальними та самостійними технічними засобами навчального процесу. Їхнє використання повинно координуватися та направлятися викладачами кафедри як поєднаний з іншими засобами елемент на різних етапах навчання. Але якими б досконалими не були форми і методи навчального процесу, важливу роль відіграє особистість викладача, його професіоналізм, гуманізм [6].

Висновки

1. При викладанні фізіології студентам-іноземцям необхідно посилити наочність та практичну значимість заняття.
2. Проведення практичних занять повинно ґрунтуватися на індивідуальному підході до кожного студента.
3. Необхідно чітко організувати і контролювати самостійну роботу студентів.
4. Для оптимізації навчального процесу студентів-іноземців необхідно ширше застосовувати технічні засоби та вдосконалювати методи контролю.

Література

1. Баринов Э.Ф. Принципы формирования методических рекомендаций для самостоятельной работы студентов по гистологии / Э.Ф.Баринов, Л.И.Евсеева, М.Н.Игнатъева [и др.] // - Харьков, 1977. - С. 10-12.
2. Вайда Р.Й. Застосування ситуаційних задач як методу підвищення позааудиторної самостійної роботи студентів / Р.Й.Вайда, М.С.Гнатюк, М.Т.Герасимець // - Тернопіль: Укрмедкнига, 1998. - С. 21-25.
3. Волков К.С. Особенности преподавания гистологии, цитологии та ембриологии иноземним студентам / К.С. Волков, Л.В. Якубишина, Л.Я. Федонюк [та ін.] // - Тернопіль (Матеріали конференції).- с.121-124.
4. Гнатюк М.С. Эффективность использования навчальних фільмів при підготовці іноземних студентів на кафедрі оперативної хірургії і топографічної анатомії / М.С.Гнатюк, В.Д.Гаргула, І.Є. Герасимюк [та ін.] // - Тернопіль (Матеріали конференції).- с.133-136.
5. Иванова К.А. Проблемы межкультурной коммуникации иностранных студентов / К.А.Иванова // - К.: Київ.нац.торг.екоп. ун-т, 2002. - С. 26-34.
6. Ковальчук Л.Я. Навчально-виховний процес в аспекті вимог сьогодення/ Л.Я.Ковальчук // Тернопіль: Укрмедкнига, 1998. - С.3-5.
7. Мороз В.М. Досвід організації навчально-виховної роботи зі студентами-іноземцями / В.М. Мороз, В.О. Коваленко, В.І. Півторак / - Медична освіта, № 3, 2002.- С. 23-45.
8. Нейко Є.М. Перспективи підготовки іноземних студентів в Івано-Франківській державній медичній академії/ Є.М.Нейко, Л.В. Глушко, С.Ф.Кобець // - Медична освіта, № 3. - 2002. - С.45-47.
9. Постанова від 5 серпня 1998 р. N 1238 Київ «Про затвердження Положення про прийом іноземців та осіб без громадянства на навчання до вищих навчальних закладів» .
10. Fliescher W. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache / W. Fliescher, I. Barz // Tübingen: Max Neimeyer Verlag, 1995. - 382 s.

Реферати

НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ОТНОСИТЕЛЬНО ПРЕПОДАВАНИЯ ФИЗИОЛОГИИ ИНОСТРАННЫМ СТУДЕНТАМ

Соколенко В.М., Жукова М.Ю., Веснина Л.Е., Коковска О.В., Федотенкова Н.М.

Преподавание физиологии студентам-иностранцам нуждается в особенном внимании и индивидуальном подходе. В связи с недостаточным владением языком преподавания (русским языком) студентами-иностранцами необходимо разнообразить наглядность и компьютеризацию учебного процесса. Основными методологическими принципами является совершенствование учебы и воспитания путем повышения практической значимости каждого занятия как средства дополнительной мотивации студентов.

Ключевые слова: студенты-иностранцы, мультимедийная презентация, наглядность, самостоятельная работа, тесты.

SOME QUESTIONS AS FOR PHYSIOLOGY TEACHING TO THE FOREIGN STUDENTS

Sokolenko V.M., Zhukova M.Yu., Vesnina L.E., Kokovska O.V., Fedotenkova N.M.

Physiology teaching to the foreign students needs in especial attention and individual approach. It is necessary to make study process visual means and computerization different because of foreign students bad managing the teaching language (Russian). Main methodological principles are improving the study and education by means of every lesson practical importance increase as a mean of the students additional motivation.

Key words: foreign students, multimedial presentation, self work, tests.

УДК 378.147.016:81'243:378.1.014.3(4)

І.М. Сологир, В.І. Костенко, І.В. Знаменська
ВНІЗ України «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ В НАВЧАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОМУ СПІЛКУВАННІ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ: ТИПИ ТА ФУНКЦІЇ

Якісна фахова підготовка студентів-іноземців англійською мовою передбачає подолання низки викликів, у тому числі безпосередньо пов'язаних з власне процесом спілкування. Метою запропонованої статті було окреслити шляхи оптимізації іншомовної фахово-орієнтованої підготовки спеціалістів, які забезпечують викладання дисциплін іноземною мовою з урахуванням основних соціально-психологічних та лінгводидактичних аспектів. У статті охарактеризовані ключові комунікативні стратегії, які викладач, котрий здійснює викладання іноземною мовою, повинен вміти обирати і реалізовувати як своєрідний комунікативний план досягнення мети в навчально-педагогічному спілкуванні.

Ключові слова: викладання іноземною мовою, фахова підготовка, навчально-педагогічне спілкування, комунікативні стратегії.

Останні роки ХХ та початок ХХІ століть започаткували низку змін у соціально-економічному розвитку України, у тому числі в національному освітньому просторі. Наша держава бере активну участь у впровадженні та формуванні глобальної стратегії освіти людини незалежно від місця чи країни її проживання, типу та рівня

здобуття освіти. Все це стало передумовою для вагомих трансформаційних процесів, які відбуваються у вітчизняній освітній галузі, та призвело до переосмислення ролі іноземної мови як важливого і необхідного засобу міжнародного спілкування. Іноземна мова дедалі активніше набуває статусу соціально-економічного та політичного механізму порозуміння між різними представниками світової спільноти у найрізноманітніших сферах їхньої діяльності. Вимогою часу, зумовленою насамперед розширенням контактів України у сфері надання освітніх послуг, є запровадження викладання спеціальних дисциплін іноземною, здебільшого англійською мовою, якою уже понад півстоліття активно спілкується світова наукова спільнота. Так, протягом останніх років у ВДНЗУ «УМСА» проводиться навчання частини іноземних студентів англійською мовою, що потребувало й потребує вирішення досить складних завдань підготовки викладачів, які б нею володіли в достатньому обсязі, мали досвід викладання та термін клінічної роботи. Можемо констатувати, що зацікавлення саме в такій формі навчання з боку студентів з кожним роком зростає. Наприклад, за даними опитування студентів-іноземців Донецького державного медичного університету ім. М. Горького ще у 2002 році 88,8 % з них хотіли здобувати освіту англійською, що, на їхню думку, сприяє професійному зростанню та конкурентоспроможності на світовому ринку праці, а отже є запорукою успіху та майбутньої вдалої кар'єри [4, С.77].

Проте якісна фахова підготовка студентів-іноземців англійською мовою передбачає подолання низки викликів, що, можливо, певний час будуть супроводжувати цей процес у вітчизняних вищих медичних школах, особливо на етапах становлення. Вони пов'язані, перш за все, з подоланням мовного, чи, ширше – комунікативного бар'єру як з боку професорсько-викладацького складу, що забезпечує навчання англійською мовою, так і з боку студентів, котрі, часто досить пристойно спілкуючись на побутовому рівні, зіштовхуються з проблемами адаптації до фахово орієнтованої мови (мови спеціальності). Існують також труднощі з підготовкою навчально-методичних комплексів та іншої документації англійською мовою. Тож виникає певне протиріччя між соціальним замовленням сучасного суспільства на фахівців з вищою освітою, здобутою англійською мовою, з одного боку, та реальними умовами процесу підготовки фахівців такого типу – з іншого. Тому залишаються актуальними пошуки оптимальних шляхів співпраці кафедри іноземних мов, латинської мови та медичної термінології з кафедрами спеціальних дисциплін.

Метою роботи було окреслення шляхів оптимізації іншомовної фахово-орієнтованої підготовки спеціалістів, які забезпечують викладання дисциплін іноземною мовою з урахуванням основних соціально-психологічних та лінгводидактичних аспектів.

Донедавна найпоширенішими видами діяльності, пов'язаними з використанням іноземної мови, для вітчизняних фахівців медичної галузі залишалися читання спеціальної літератури, її реферування та анотування, підготовка доповідей, складання резюме за матеріалами власних наукових досліджень, а програми з іноземної мови для студентів-медиків обмежувалися настановами щодо оволодіння лінгвістичним компонентом мови, тобто здебільшого були орієнтовані на підготовку спеціаліста, який працює з друкованими джерелами інформації, на відміну від сучасних програм, що пропонують діяльнісно-орієнтований підхід до вивчення іноземних мов, зосереджений на пріоритеті комунікативної мети. Проте навіть досконале знання системи мови, а саме лінгвістичного компоненту, на жаль, ще не гарантує успіху у реальному спілкуванні.

Проведення курсів з мовної підготовки викладачів, які б забезпечували викладання спеціальних предметів англійською мовою, допомогло виявити низку проблем, для усунення яких необхідна обопільна системна скоординована робота. До таких, зокрема, слід віднести власне мовні труднощі, а саме недостатнє знання розмовної чи професійної лексики, евфемізмів, неологізмів, метафор, скорочень, обмежений репертуар граматичних конструкцій, яким володіють слухачі курсів, незнання автентичних граматичних конструкцій, інтонаційних моделей; труднощі, спричинені недостатньою сформованістю комунікативно-мовленнєвих функцій та пов'язаних з низкою психологічних і нейрофізіологічних аспектів, наприклад, нездатність слухати своє мовлення (з метою здійснення контролю щодо його нормативності, прагматичної ефективності), добре сприймати іншомовне мовлення на слух, невміння отримувати інформацію із ситуації спілкування, у тому числі ту, про яку повідомляється позамовними засобами спілкування (жестами, мімікою, положенням тіла), недотримання певної емоційної тональності; труднощі, викликані незнанням культурного та соціального контекстів. Занижена самооцінка, побоювання помилитися та розуміння покладеної відповідальності тільки створюють додаткові комунікативні перешкоди.

Працюючи з англійськими студентами, викладач навіть за типових навчально-педагогічних обставин спілкування як то лекція, практичне заняття, консультація, лабораторне заняття, може зіштовхнутися з ситуаціями, які зазвичай потребують негайної реакції з його боку. Тож завданням викладачів кафедри іноземних мов полягає у формуванні та розвитку професійної іншомовної комунікативної компетенції та компетентності у таких напрямках як науково-педагогічне та професійно-повсякденне спілкування. Розмежовуючи поняття компетенції (як комплексу знань, навичок, умінь, здобутих людиною, у тому числі у процесі навчання мови, які складають змістовний компонент її діяльності) і компетентності (як властивостей особистості, що визначають її здатність до діяльності на основі відповідної компетенції) [6, С.15], вважають, що комунікативна компетентність складається з лінгвістичної, мовленнєвої, предметної, дискурсивної, соціокультурної та соціальної компетенції [1;6;8]. Професійну іншомовну комунікативну компетенцію ми розглядаємо як інтегративну властивість особистості, що характеризується обсягом та характером засвоєних знань, умінь та навичок з іноземної мови, певного медико-біологічного фаху та етики професійного спілкування.

Іншомовне спілкування в межах науково-педагогічної сфери характеризується превалюванням теоретичного матеріалу над комунікативним, тобто головним є виклад предметних знань, розвиток науково-теоретичного

(абстрактно-логічного) мислення [3, С.42]. Проте пояснення нового матеріалу не повинно зводитися до простої презентації певних відомостей, набутих наукою. Засобами іноземної мови викладач повинен забезпечити наступність та послідовність надходження навчальної інформації, логічність її викладу, продемонструвати міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки. Основним засобом зв'язності, як правило, постає терміносистема, що є ядром професійної мови [3, С.40], і саме терміни, зі своїми синтагматичними та парадигматичними зв'язками майже не спричиняють комунікативних перешкод. Хоча тут слід зауважити, що у вітчизняній та закордонній медицині існують відмінності у розуміння деяких понять. Окрім досконалого оволодіння власне професійною мовою, котру Л. Хоффман визначає як «...сукупність усіх засобів мови, які використовуються в конкретній професійній сфері для спілкування між спеціалістами певної професії» [7, С.170], викладач повинен вміти обирати і реалізовувати відповідні комунікативні стратегії як своєрідний комунікативний план досягнення мети спілкування. Основними в реальному науково-педагогічному спілкуванні є епістемічна, інформуюча, організуюча та контролююча стратегії [6; 8]. Епістемічна стратегія вважається основною, оскільки спрямована на розв'язання пізнавальних задач та звернена передусім до ментальних механізмів, мислення студентів. Зазвичай вона реалізується як багатокроковий мовленнєвий хід одного комуніканта, представлений послідовністю висловлювань, об'єднаних провідною темою у смисловий блок (представлення об'єкта вивчення, його опис, класифікація, характеристика суттєвих ознак) [1]. Його змістом є знання про явища, процес, предмет, що вивчається, його сутність, системні зв'язки (онтологічний аспект). Інформуюча стратегія тісно пов'язана з епістемічною, допомагає донести до студентів певну «порцію» знань (онтологічний аспект) та реалізується у організації викладу наукових даних у відповідності з логікою навчальної програми, яка, у свою чергу, відповідає логіці дисципліни, що викладається; у адаптованості, спрощенні тексту «науки» до тексту «навчання»; у послідовному розгортанні контексту від відомого до невідомого (нового), від простого до складного, від часткового до загального. Організуюча стратегія знаходить вияв у структуруванні матеріалу, специфіці запитань, формулюванні правил, завдань тощо, тобто допомагає керувати інтелектуальною діяльністю студентів. Стратегію верифікації знань, умінь, навичок та оцінки використовують для моніторингу ступеня розуміння теми тощо у процесі навчання.

Комунікативна функція метадискурсивних стратегій полягає в керуванні увагою студентів, забезпеченні зворотного зв'язку мовця з адресатом та контролюванні успішності такого зв'язку [9]. Ці стратегії регулюють «техніку» організації й представлення навчального тексту, наприклад, дотримання необхідних параметрів мовлення (темп, гнучкість, чіткість артикуляції, інтонаційні засоби виразності мовлення), використання позамовних засобів (міміка, жести, рухи); допомагають у веденні діалогу і керуванні ним (захоплення ініціативи та її відстоювання, контроль уваги та розуміння, виправлення помилок, зауваження з приводу будь-чого. Так, наприклад, вербальне вираження найважливішої інформації чи структурно-композиційного зв'язку може підкреслюватися, виділятися засобами граматики (службовими словами, зіставними, градаційними, приєднувальними сполучниками, вставними словами тощо), наприклад: *above all, first of all; to begin with; urthermore, moreover, in addition; on the one hand, on the other hand; Back to...; By the way ...*

Комунікативно-прагматичні стратегії, що реалізуються, насамперед, в етикетних (вітання, звернення) та імперативних (накази, вимоги, заборони, розпорядження), допомагають викладачеві регулювати соціальне та міжособистісне спілкування в рамках науково-педагогічного процесу, наприклад: *I hope you haven't been waiting long; I'm glad you could all make it today. Before we close today's lecture, let me just summarize the main points; Shall I go over the main points?; Right, it looks as though we've covered the main items; Would you like to add anything, (name of participant)? That's not quite what I had in mind. Don't be long; Well. To continue ...*

Вибір тактик (наприклад, тактика актуалізації вивченого матеріалу, демонстрація його з нагальними потребами адресата), мовних та мовленнєвих засобів їх втілення залежить від різних параметрів комунікативної ситуації, відображаючи переважно психологічний аспект вербальної взаємодії викладача та студентів. Також важливо, щоб викладачі усвідомлювали, що їхні дії, відбиваючи їхні знання та вміння, манеру поведінки, істотним чином впливають на тих, кого вони навчають, та формують у них ставлення до предмета та загалом до чужої культури.

Слід наголосити, що заняття з іншомовної підготовки викладачів – фахівців зі спеціальних предметів, повинні будуватися переважно на завданнях, які б моделювали реальний цілісний контекст спілкування, його інтерактивний характер. Як відомо, більшість реальних комунікативних ситуацій передбачає змішані типи мовленнєвої діяльності (сприймання, продукція, усна / писемна інтеракція), тому ми цілком поділяємо погляди тих методистів, які вважають, що дорослу аудиторію слід навчати усім видам мовленнєвої діяльності паралельно та у взаємозв'язку одне з одним.

Надумок

Завдання викладачів кафедри іноземних мов полягає у створенні ефективної системи мовної підготовки фахівців в галузях біології та медицини, які викладають спеціальні дисципліни англійською мовою. Позитивних результатів у процесі формування іншомовної професійної комунікативної компетенції можна досягти шляхом системного моделювання навчального процесу, який провадиться іноземною мовою, у вигляді діагностично визначених та поетапно перевірюваних цілей. Півщення мовної кваліфікації спеціалістів медико-біологічного профілю відповідно сприятиме зростанню їхньої професійної мобільності та створює умови для реалізації актуальної парадигми неперервного навчання (life-long learning).

Література

1. Баксанский О. Е. Когнитивные репрезентации: обыденные, социальные, научные / О. Е. Баксанский // -М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009.- 224 с.

2. Золотова Н.С. Модальность научно-педагогического текста (на материале английского и русского языков): / Н.С. Золотова // - Нальчик, 2007. - 16 с.
3. Непийвода Н.Ф. Науковий стиль як нейролінгвістичний код / Н.Ф. Непийвода // Мовознавство. – 1997. - №2-3. – С.39-44.
4. Томаш В.В. Навчання іноземних студентів в медичному вузі: реалії, проблеми, пошуки, перспективи / В.В. Томаш, Є.Ю. Рождественський, Н.П. Скородумова [та ін.]
6. Шаповалова О.Н. Управление коммуникативным поведением в общении: дис... канд. филол. наук: 10.02.19/О. Н. Шаповалова//–М.,2002.–С.29–104.
5. Шукин А.Н. Компетенция или компетентность: Взгляд методиста на актуальную проблему лингводидактики / А.Н. Шукин // Рус. яз. за рубежом. – 2000. – № 5. – С. 14–20.
7. Hoffmann L. Kommunikationsmittel Fachsprache: Eine Einführung / L. Hoffmann // -Berlin: Erich Schmidt Verlag GmbH&Co, 1996.- 1
8. Strevens P. New Orientations in the Teaching of English / P. Strevens // - Oxford: Oxford University Press, 2000. – 182 p.
9. Teufel S. Mate-discourse markers and problem-structuring in scientific articles. – Center of Cognitive Science, University of Edinburg / S. Teufel // <http://www.cogsci.ed.ac.uk>. – 1999.

Реферати

КОММУНИКАТИВНЫЕ СТРАТЕГИИ В УЧЕБНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОМ ОБЩЕНИИ НА ИНОСТРАННОМ ЯЗЫКЕ: ТИПЫ И ФУНКЦИИ

Сологор И.Н., Костенко В.Г., Знаменская И.В.

Качественная профессиональная подготовка студентов-иностранцев, которые проходят обучение на английском языке, предполагает преодоление ряда препятствий, в том числе непосредственно связанных с процессом общения. Целью представленной статьи было определить пути оптимизации профессионально-ориентированной языковой подготовки специалистов, преподающих профильные дисциплины на иностранном языке с учетом основных социально-психологических и лингводидактических аспектов. В статье охарактеризованы ключевые коммуникативные стратегии, которые преподаватель должен уметь выбирать и реализовать как коммуникативный план достижения цели в ситуации учебно-педагогического общения.

Ключевые слова: преподавание на иностранном языке, профессиональная подготовка, учебно-педагогическое общение, коммуникативные стратегии.

COMMUNICATIVE STRATEGIES FOR TEACHING SPECIAL SCIENCES IN FOREIGN LANGUAGE: THEIR TYPES AND FUNCTIONS

Solohor I.M., Kostenko V.G., Znamenska I.V.

High quality professional training of foreign students who are taught in English should overcome a number of challenge, and especially those which are directly associated with communication. This paper is aimed to determine the approaches towards the improvement of professional-centered language training for medical specialists who deliver lectures and conduct practical sessions in English by taking into account social, psychological, linguistic and pedagogic factors. The paper focuses on the key communicative strategies which are to be chosen and implicated properly to reach certain purposes when training English-speaking students.

Key words: English-speaking students' environment, professional training, communicative strategies.

УДК 378.147

И.И. Старченко

ВГУЗ Украины «Украинская медицинская стоматологическая академия», г. Полтава

ПУТИ ОПТИМИЗАЦИИ ПРЕПОДАВАНИЯ МОРФОЛОГИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН ИНОСТРАННЫМ СТУДЕНТАМ

В статье анализируются проблемы, которые возникают у иностранных студентов при изучении анатомии и гистологии на первом курсе. На основании проведенного анализа объективных трудностей, возникающих у иностранцев при изучении данных дисциплин, высказано предположение о целесообразности начала изучения анатомии и гистологии во втором семестре, после интенсивного изучения в первом семестре социально-гуманитарных дисциплин.

Предложено внедрение в учебный процесс системной интеграции, на основании модульной системы, между такими дисциплинами как анатомия, гистология, физиология и биохимия.

Ключевые слова: иностранные студенты, морфологические дисциплины, учебный процесс.

Социально – экономические и политические изменения в обществе, интеграция Украины в европейское образовательное пространство, последовательное внедрение в высших учебных заведениях концептуальных положений Болонского процесса, с каждым годом привлекают в Украину всё большее количество иностранных граждан, желающих получить высшее медицинское образование, которое при своей конкурентоспособности, имеет меньшую стоимость по сравнению с большинством европейских стран [2,7]. В свою очередь, увеличение количества иностранцев в высших медицинских учебных заведениях Украины, побуждает к поиску новых методологических подходов в обучении данной категории студентов [4,8].

В тоже время, актуальной задачей перед системой высшего медицинского образования остаётся пересмотр традиционных систем обучения, которые полностью не отвечают современным требованиям, разработка и внедрение новых организационных форм подготовки специалистов медицинской отрасли, с учётом положительного опыта известных европейских моделей [1,6].

Согласно учебного плана, иностранные студенты, обучающиеся по специальностям «лечебное дело» и «стоматология» на первом курсе изучают две базовые морфологические дисциплины, без достаточного усвоения которых невозможна не только врачебная деятельность, но и изучение клинических дисциплин на старших курсах. Традиционно, зачисление иностранных студентов на первый курс продолжается до начала ноября, а в отдельных случаях и позже. Анализ успеваемости иностранных студентов – первокурсников, результаты сдачи лицензированного интегративного экзамена «Крок – I», позволяют прийти к выводу, что изучение указанных дисциплин, в ряде случаев вызывает у иностранцев существенные трудности. К объективным причинами низкой успеваемости иностранных студентов по данным дисциплинам следует отнести пропуски нескольких первых занятий, а в отдельных случаях целых разделов, вызванных поздним зачислением на учёбу. Существенно снижает успеваемость иностранных студентов недостаточная языковая подготовка необходимая для усвоения лекционного